

Розділ 1

ДИКЕ СЕРЦЕ

Глибокі води – задума в людськiм серці...

ПРИП. 20, 5

Духовне життя не може бути схожим на життя в провінції. Це завжди фронтир. І ми, що живемо тут, повинні примиритися з таким життям і навіть радіти, що воно завжди нас не влаштовуватиме.

ГОВАРД МЕЙСІ

*Хочу скакати до пасма гір, за яким заходить сонце
Я не терплю пуг і не люблю огорож
Не обмежуй мене.*

КОУЛ ПОРТЕР, «Не обмежуй мене»

Нарешті я опинився в дикій місцевості. Вітер у верхів'ях сосен шумить, мов океан. Хвилі набігають із безмежної блакиті вгорі, розбиваючись об гірський кряж, на який я вибрався аж у горах Севетч, що в центрі штату Колорадо. Піді мною, миля за милею, розкинулося відлюдне море долину. Зей Грей увічнив цю траву як пурпурово-сиву, проте більшу частину року вона є сріблито-сіра. Це така територія, якою можна день у день їхати верхи, не зустрівши ні душі. Сьогодні я йду пішки. Хоча цього пообіддя сяє сонце, тут, біля континентального вододілу, повітря не нагріється вище нуля, і тепер я тремчу від поту, що облив мене, поки я підіймався цим схилом. Останні дні жовтня, скоро – зима. Вдалині, що близько сотні миль на південний захід, сніг уже вкриває гори Сан Гуан.

Гострий аромат долину все ще тримається моїх джинсів і прояснює свідомість, коли я хапаю ротом повітря – тут, на висоті трьох кілометрів, його дуже бракує. Я змушений знову відпочити, хоча знаю, що кожна зупинка збільшує відстань між мною і моїм кар'єром. Однак перевага завжди була на його боці. Хоча сліди, які я помітив нині вранці, були свіжими – лише кількогадинної давности, однак це мало обнадіює. За такий час лось легко долає багато миль непрохідної місцевості, особливо, якщо він поранений чи втікає.

Вапіті, як назвали їх індіанці, є одними з найневловиміших створінь, які ще залишилися в цих широтах. Це королі-примари високогір'я, обережніші та полохливіші від оленів, вистежити яких набагато важче. Вони живуть на височинах і за день проходять більше за будь-яку іншу звірину. Особливо самці неначе шостим чуттям відчують присутність людини. Кілька разів

я підходив доволі близько, а за мить їх уже не було – вони безшумно зникали в осикових заростях, густих настільки, що й заєць, здавалося б, там не проскочив би.

Так було не завжди. Століттями лосі водилися в преріях, де стадами випасалися на соковитих травах. Навесні 1805 року Меріветер Люїс описав тисячні стада, що ліниво проходили повз нього в пошуках північно-західного проходу. Інколи цікавий мандрівник міг підійти настільки близько, що кидав у лосів палицею, мов у сільську корову, що стала впоперек дороги. Але до кінця століття експансія на захід витіснила лосів у Скелясті гори. Вони стали невловними, ховаючись у високогірних лісах, наче вигнанці, допоки сильні сніги не примусять їх на зимівлю спуститися нижче. Тепер побачити цих лосів ви зможете лише на їхніх територіях – у загрозливих сховищах, далеко за межею цивілізації.

Саме тому я прийшов сюди. Однак чому я все ще тут, коли старий лось уже втік? Бачите, моє полкування мало стосується лося. Я знав це, перш ніж прийти сюди. Ось тут, у глушині, я шукаю щось інше. Я шукаю ще невловнішу здобич... – щось таке, що можна знайти лише за допомогою дикого краю.

Я шукаю своє серце.

ДИКЕ СЕРЦЕ

Єва створена в розкішній красі Едемського саду. Але Адам, якщо ви пригадуєте, створений *поза садом*, у дикій природі. Це пояснює книга Буття: чоловік народжений у необжитій місцевості, походить із неосвоєної частини творіння. Лише потім він опинився в Едемі. Відтак із часів Адама хлопці ніколи вдома не почуваються зручно, а дорослі чоловіки ненаситно прагнуть досліджень. Бажаючи повернутися до витоків, більшість чоловіків оживають. Як сказав Джон Мур, коли чоловік іде в гори, він іде додому. Ядро чоловічого серця неприручене, і це

добре. «В офісі мені бракує життя», – говорить один рекламний слоган. У таксі мені бракує життя. На тротуарі мені бракує життя. Погоджуємося з тим. Отже, не переставайте досліджувати.

Я не потребую значного заохочення, щоб утілити свої чоловічі риси. Це дається мені природно, мов уроджена любов до карт. У 1967 році, коли мені було сім, я разом із другом Дені Вілсоном спробував у дворі прорити діру наскрізь землі. Ми здалися на глибині двох з половиною метрів, але зусиль доклали чимало. Зрештою, в житті кожного хлопчика настає час, коли він уперше переходить вулицю і приєднується до товариства великих дослідників. Торішнього літа я дозволив своїм синам поїхати на велосипедах до магазину за газованою водою. Це виглядало, ніби я вирядив їх на пошуки екватора.

На гадку спадають історичні події, рушіями яких були чоловіки. У 1260 році італієць Марко Поло вирушив на схід і відкрив Китай. Знаємо про Ганібала, який перетнув тепер усім відомі Альпи. Згадаймо, як Скот і Амундсен мчали до Південного полюса, а Пірі та Кук змагалися за Північний. Свого часу Магелан проплив на захід, довкола мису Південної Америки, незважаючи на попередження, що він зі своєю командою звалиться з краю землі. Подібно до нього, відомий літературний герой Гекльбері Фін вирушив вниз по Місісіпі, ігноруючи схожі загрози. Знаємо і про Павела, що пішов уздовж Колорадо до Великого Каньйону. Всі ці відкриття дослідники здійснили всупереч *тому, що* ніхто до них не зробив цього, запевняючи, що це неможливо.

Одного разу, навесні 1998 року, падав дощ, а я разом зі своїми хлопцями стояв на березі Снейку, відчуваючи, як зароджується це прадавнє бажання – здійснити щось досі неможливе. Повінь була незвичайно високою, і річка вийшла з берегів та по обидва боки летіла крізь дерева. Серединою ріки, такою кришталево-чистою наприкінці літа, а того дня – кольору кави з молоком, неслися великі, більші від автомобіля, колоди, сплетені гілки і ще бозна-що. Висока, мутна і швидка, Снейк виглядала страш-

ною. Крім нас, не було ніяких веслувальників. Ми мали маленьке каное, в руках – весла. Відверто кажучи, досі я ніколи не плив у каное – ні цією рікою, ні іншою, але тепер це не мало значення. Ми застригнули в каное і вирушили в невідоме, як Лівінгстон, що занурився всередину темної Африки.

Пригода, з усіма притаманними їй небезпеками і невідомістю, є глибоким духовним прагненням, вкарбованим у душу чоловіка. Чоловіче серце потребує місця, де ніщо завчасу не підготоване, де немає напівфабрикатного, знежиреного, запакованого, ліцензованого, в режимі он-лайн, готового до вживання. У мріях чоловіка немає крайніх термінів, телефонних дзвінків чи засідань комітету. Його серце мусить мати простір для душі. Погляньмо на персонажів біблійного тексту: Мойсей не зустрічає живого Бога в супермаркеті. Він знаходить Його (чи Мойсея знаходить Бог) у пустелях Синаю, далеко від зручностей Єгипту. Те саме стосується і Якова, який бореться з Богом не на канапі у вітальні, а в руслі, що на схід від Яббоку, у Месопотамії. Куди йде великий пророк Ісая, щоби відновити сили? У пустелю, як це робили Йоан Хреститель і його небіж Ісус, котрого *Дух повів* у пустелю.

Що не шукали б ці дослідники, вони також шукали себе. Глибоко в чоловічому серці заховані деякі фундаментальні питання, на які не можна знайти відповіді за кухонним столом. Хто я? Який я? Яке моє призначення? Саме страх тримає чоловіка в помешканні, де все акуратне, впорядковане, і *він усе це контролює*. Але відповіді на питання чоловіка неможливо знайти у телевізорі чи холодильнику. На розпечених пісках пустелі, загублений у бездорожній глухомані, Мойсей отримує місію і мету свого життя. Він покликаний, покликаний до чогось набагато більшого, ніж міг собі колись уявити, набагато серйознішого, ніж посада генерального директора чи єгипетського царя. Під чужими зорями безглуздої ночі Яків отримує нове ім'я, своє справжнє ім'я. Він уже не спритний торговець, а той,

хто бореться з Богом. Випробування пустинею є для Ісуса по суті перевіркою його ідентичності – якщо ти є тим, ким себе вважаєш... Для того, аби чоловікові віднайти, ким він є і навіщо він тут, йому доведеться самому вирушити в подорож.

Йому доведеться повернути собі серце.

ЕКСПАНСІЯ ЗАХОДУ ПРОТИ ДУШІ

Те, як нині розгортається життя чоловіка, заводить його серце до віддалених закутків душі. Багато годин перед комп'ютером, продаж взуття у торговому центрі, зустрічі, меморандуми, телефонні дзвінки... Бізнесовий світ, у якому більшість чоловіків живуть і помирають, вимагає від них продуктивності і пунктуальності. Корпоративні настанови і процедури створені з єдиною метою: запрягти чоловіка в плуг і примусити його виробляти. Але ж душа протестує проти упряжі; вона нічого не знає про датчики часу, крайні терміни і звіти про прибутки та втрати. Душа прагне пристрасти, свободи, *життя*. Як сказав Д. Г. Лоренс: «Я не механізм». Чоловікові треба відчувати ритм землі; йому треба мати в руках щось реальне – румпель корабля, пару повіддя, шершаву ливну чи звичайну лопату. Чи може прожити чоловік своє життя так, щоби нігті його були чистими і акуратно підстриженими? Чи про це мріє малий хлопець?

Суспільство загалом не може визначитися, яким має бути чоловік. Витративши останні тридцять років на переосмислення мужності у щось чутливіше, безпечніше, контрольованіше і, зрештою, жіночніше, тепер суспільство картає чоловіків за те, що ті перестали ними бути. Хлопці залишаються хлопцями, – зітхає воно. Якби чоловік по-справжньому подорослішав, то чи відмовився б від дикого краю і пристрасти до мандрів і назажди залишився б удома? Куди поділися всі *справжні* чоловіки? Це запитання є звичною темою ток-шоу і нових книжок. *Ви попросили їх стати жінками*, кортить сказати мені. Наслідком

того є гендерна плутанина, якої ще ніколи в історії світу людство не переживало на такому рівні. Як може знати чоловік, що він є чоловіком, якщо його найбільше прагнення – це дбати про свої манери?

До того ж, позиція Церкви... Сучасне християнство насаджує чоловікам думку про те, що Бог привів їх на землю, аби вони були приємними хлопцями. Проблема чоловіків у тому, що вони не вміють виконувати обіцянки, бути духовними лідерами, спілкуватися зі своїми дружинами чи виховувати дітей. Але якщо вони добре постараються, то зможуть досягнути високої вершини і стати... приємними хлопцями. Саме це ми вважаємо взірцем християнської зрілості. Ми не куримо, не п'ємо і не лаємось; саме це робить нас *чоловіками*. Тепер дозвольте мені запитати чоловіків: у всіх своїх хлопчачих мріях чи думали ви колись стати приємним хлопцем? Дівчата, скажіть, принц ваших мрій був палкий чи лише приємний?

А тепер подумайте, чи я надто загострю ситуацію? Відвідайте більшість церков, озирніться довкола і поставте собі запитання: яким є чоловік-християнин? Не слухайте того, що говорять, погляньте на те, що побачите. Сумнівів немає. Вам доведеться визнати, що чоловік-християнин часто є занудний. Нещодавно на церковній зустрічі я спілкувався з чоловіком років п'ятдесяти, вислухав його розповідь про своє доросле життя. Він зізнався: «За двадцять років я втомився бути добрим чоловіком». Заінтригований, я поцікавився, що, на його думку, це означає. Він зробив довгу павзу. «Слухняний, – відказав. – І розлучений зі своїм серцем». *Досконалий опис*, подумав я. *На жаль, у саме яблучко*.

Як нарікає Роберт Блай у книжці «Сталевий Джон», деякі жінки хочуть мати пасивних чоловіків, якщо взагалі їх потребують. Церква хоче мати приручених чоловіків, університети – одомашнених (професорів на довічній посаді), корпорації – стерильних, виголених, поверхневих чоловіків. Усе це акумулюється